

TÁC ĐỘNG CỦA CÔNG CUỘC ĐỔI MỚI

ĐẾN QUAN HỆ GIỮA CÁC THÀNH VIÊN TRONG GIA ĐÌNH Ở THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

PHẠM LÊ QUANG(*)

C huẩn hóa duy vật biến chứng coi gia đình là tế bào của xã hội, sự phát triển của gia đình là nhiều kiến thức xã hội phát triển. Mặt khác, với tổ chức lại một thiết chế xã hội, gia đình chịu ảnh hưởng nhiều của các quá trình biến đổi kinh tế khoa học kỹ thuật, văn hóa của xã hội... Tuy nhiên, gia đình không chịu sự tác động bên ngoài một cách thụ động, mà với nội dung sự phát triển tổng thể nội lực, và có tính liên tục, kế thừa và có tác động tích cực trở lại quá trình phát triển kinh tế văn hóa, xã hội, không nói khi gia đình lại bị thụ trị trong việc duy trì những phong tục tập quán lạc hậu.

Những nội lực của Đảng đã đem lại thời kỳ phát triển mới cho dân tộc, nội dung những cải tiến đời sống vật chất và tinh thần cho cá nhân, mà còn tạo ra những kiến thức luận phát huy vai trò của gia đình nói với sự phát triển của xã hội. Mặt khác, đời sống của nền

kinh tế thị trường, của công nghiệp hóa, hiện đại hóa, các mối quan hệ trong gia đình có nhiều thay đổi so với trong các gia đình truyền thống trước đây.

Nếu trong các gia đình truyền thống của xã hội tiền công nghiệp, có tình trạng bất bình đẳng trong quan hệ với chồng thì ngày nay, với sự tác động của công nghiệp hóa, hiện đại hóa, quan hệ giữa vợ và chồng có sự thay đổi lớn so với thời kỳ trước. Nội lực của xã hội bình đẳng, dân chủ tiến bộ trong lẫn nhau giữa vợ và chồng và vai trò của người phụ nữ ngày càng nâng cao. Có sự bình đẳng trong quan hệ với chồng xuất phát từ tình yêu và lòng thủy chung. Ngày nay, nam nữ kết hôn một cách tự nguyện, trên cơ sở tình yêu chân chính, có sự thông cảm và tôn trọng lẫn nhau. Mặt khác, trong xã hội công nghiệp, người phụ nữ cũng tích cực tham gia làm việc, kinh doanh và đóng góp một phần không nhỏ vào kinh tế gia đình. Hơn không còn lệ thuộc vào kinh tế của người chồng nhờ trong xã hội phong kiến. Mặt khác, pháp luật và đạo luật của xã hội ngày càng thể hiện rõ việc tôn

(*)Th.S Triết học, Trường bồi dưỡng Lý luận Mác-Lênin và tổ công Hồ Chí Minh Trường Nghiệp vụ Thể dục Thể thao thành phố Hồ Chí Minh.

Bảng 1: Điều tra về vai trò của vợ và chồng trong gia đình

Vai trò trong gia đình	Chồng	Vợ	Cả 2 vợ chồng	Con
Đóng góp nhiều nhất cho ngân sách gia đình	52.01%	10.76%	34.97%	2.24%
Quyết định các khoản chi lớn	27.8%	8.07%	64.12%	0,00%
Quyết định việc học hành chọn nghề của con	21.97%	11.2%	60.08%	6.72%
Chủ gia đình	60.53%	12.1%	27.35%	0,00%

trong số bình đẳng giữa nam và nữ với vai trò. Trong khi nội do trình độ văn hóa, nhận thức ngày càng tăng, cùng với quá trình môi trường sinh hoạt dần chuyển sang xã hội, nhiều ông chồng đã coi sự thông cảm chia sẻ với vợ trong mọi công việc gia đình. Họ tiến trình y kiến với trong việc thực hiện kế hoạch hóa gia đình và sẵn sàng chia sẻ với vợ những công việc nội trợ gia đình. Nhiều ông chồng con chủ yếu chăm lo bồi dưỡng tiền bạc của với mình trong công việc, học hành, tham dự các hoạt động xã hội, cũng như tham quan, du lịch, nghệ thuật, hưởng thụ văn hóa. Chính vì vậy nhiều phụ nữ đã coi việc học tập vốn liếng, tham gia vào các hoạt động xã hội, các hoạt động của cơ quan đoàn thể. Nhiều chị đã trở thành những cán bộ cốt cán của nhiều ban ngành đoàn thể ở thành phố Hồ Chí Minh.

Số bình đẳng trong quan hệ giữa vợ và chồng được thể hiện ở nhiều mặt, trước hết là cùng nhau cùng góp cho thu nhập kinh tế gia đình, cùng nhau chia sẻ giải quyết các công việc gia đình, cùng nhau chăm sóc và dạy dỗ con cái. Chúng tôi đã tiến hành khảo sát ở phường 11 (Q. Gò Vấp) phường Tân Nhình (Q.1) và xã Phú Mỹ (Nhà Bè) (xem bảng 1):

Nhìn vào bảng trên, chúng ta thấy người chồng vẫn đang góp cho gia đình nhiều hơn người vợ. Tuy nhiên, các vấn đề quyết định lớn trong các gia đình, như chi tiêu các khoản lớn, quyết định vấn đề học tập, chọn ngành nghề của con thì tỷ lệ các gia đình coi sự bình đẳng nhất và

người quyết định chiếm tỷ lệ lớn trong các gia đình nước ngoài. Nhiều nhà nghiên cứu bình đẳng giữa vợ và chồng trong quan hệ gia đình. Về vấn đề chủ yếu trong gia đình, thì số gia đình cho rằng người chồng là chủ yếu chiếm tỷ lệ cao. Theo số liệu của Giáo sư Lê Thị: "Việc người đàn ông nắm quyền thì 74,4% là người chồng nắm quyền, với 15,1%. Người nắm quyền gia đình là người đàn ông nắm quyền 78,9% người chồng nắm quyền, chỉ có 11% là người vợ nắm quyền. Quyền quyết định công việc sản xuất kinh doanh trong gia đình thì 67,8% do người chồng quyết định, 29,5% do người vợ quyết định"⁽¹⁾. Nhiều nhà nghiên cứu thích là do người chồng coi nhà và con, kiếm tiền nhiều tiền, nhiều người cho rằng do truyền thống trong các gia đình Việt Nam. Mặc dù vậy, trong những gia đình người chồng là chủ yếu không còn nữa là không còn sự bình đẳng giữa vợ và chồng.

Số bình đẳng giữa vợ và chồng con thể hiện ở sự bình đẳng và hòa hợp trong mối quan hệ tình dục. Trước đây vẫn là tình dục là "câu chuyện phòng the", "vùng cấm" không được đem ra bàn công khai. Nhiều phụ nữ bắt đầu hành động hòa hợp tình dục với chồng không còn ngại ngùng nuốt cay sống với chồng nên gia đình nên hạnh phúc. Họ càng xem tình dục là nghĩa vui với với chồng và có thêm phần sinh con trai cho dòng họ nhà chồng

(1) Lê Thị - Cuộc sống và biến đổi của hôn nhân gia đình Việt Nam hiện nay, Nxb. Xã hội nhân văn, Hà Nội, năm 2006, Tr.127-128

Bảng 2 : Điều tra về thái độ của con cái đối với cha, mẹ

Mức độ cãi lại cha mẹ	%
Thường xuyên (1-2 lần trong tuần)	4.48
Thỉnh thoảng (1-2 lần trong tháng)	29.14
Có nhưng rất ít	17.48
Chưa bao giờ	48.87

nhằm nói dối trong nông. Nhưng trong thời này ngay nay, quá trình dân chủ và tiến bộ xã hội đang diễn ra thì vấn đề hôn nhân trong tình dục giữa với vợ chồng cũng là sự quan tâm của các gia đình và xã hội. Nhờ vậy, có thể thấy sự phát triển của công cuộc môi, sự phát triển của xã hội công nghiệp đã làm thay đổi căn bản mối quan hệ với chồng trong gia đình. Tuy nhiên quá trình công nghiệp hóa, hiện nay ở thành phố Hồ Chí Minh vẫn còn nhiều sức mạnh để giải phóng tri thức phụ nữ. Trên thực tế phụ nữ còn nhiều thiệt thòi so với nam giới. Hy vọng rằng, quá trình công nghiệp hóa, xã hội hóa ở thành phố Hồ Chí Minh trong thời gian tới sẽ thúc đẩy sự thay đổi căn bản của xã hội trong quan hệ với chồng và trong những mối vai trò của người phụ nữ trong gia đình.

Mối quan hệ cô bản khác trong gia đình, nói là mối quan hệ giữa cha mẹ và con cái. Cha mẹ trong bất cứ thời đại nào cũng yêu thương con cái do mình đẻ ra, không phải nhìn nhận rằng trong xã hội công nghiệp ở các gia đình truyền thống, giữa cha mẹ và con cái có một khoảng cách vô hình nào đó. Ở nơi con cái ngoài xã hội kính trọng cha mẹ còn có sự e sợ nữa. Phương pháp giáo dục con cái lúc bấy giờ là "yêu cho roi cho vọt", chủ yếu là hành phạt con cái khi có sự trái ý với cha mẹ. Con cái không được phép cãi lại cha mẹ, dù cha mẹ không đúng. Cha mẹ có mọi quyền quyết định nói với con cái trong mọi vấn đề (học tập, chọn nghề và cưới trong hôn nhân). Ngay nay, chính sách môi với những tổ chức dân chủ đã làm thay đổi rất nhiều trong quan hệ cha mẹ và con cái. Giữa cha mẹ và con

cái đã thiết lập một quan hệ hôn nhân, bớt căng thẳng hơn so với thời trước. Tình trạng này làm con cái giảm bớt rất nhiều trong các gia đình trí thức, gia đình viên chức. Con cái và cha mẹ có quan hệ bình đẳng và dân chủ hơn, cha mẹ đã biết lắng nghe ý kiến của con cái. Trong quan hệ hôn nhân của con cái, nhiều gia đình đã tôn trọng quyền quyết định của con cái. Tuy nhiên, cha mẹ vẫn có vai trò lớn trong việc có và không có hôn nhân của con cái. Chúng tôi đã tiến hành nhiều tra trên 300 sinh viên của 3 trường đại học (Đại học Sư phạm Hồ Chí Minh, Đại học Thương mại, Đại học Tài chính Marketing) với câu hỏi: "Theo bạn vai trò của cha mẹ trong việc có và không có hôn nhân của con cái thế nào?" . Có tất cả 282 phiếu trả lời như sau:

- 220 phiếu trả lời "có" chiếm tỷ lệ 98.01%
- 44 phiếu trả lời là "không nhất thiết" chiếm tỷ lệ 15.60%
- 18 phiếu trả lời là "không" chiếm 6.38%

Nhờ vậy, đa số thanh niên nếu không yêu trong hôn nhân thì quyền quyết định của bản thân không cần sự có mặt, hướng dẫn của cha mẹ.

Tuy nhiên, nếu quan hệ giữa con cái và cha mẹ có sự bình đẳng và dân chủ hơn trước, thì trong quan hệ gia đình hiện nay ở thành phố Hồ Chí Minh có hiện tượng mà chúng ta đang quan tâm, đó là tình trạng con cái cãi lại cha mẹ nhiều hơn trước. Sự cãi lại này không phải là những hành vi hỗn loạn, mà là thái độ phản ứng của con cái khi không đồng ý với cha mẹ một chuyện gì đó. Cuộc điều tra của chúng tôi ở 360 gia đình ở

phòng 11 (Gò Vấp) phòng Tân Ninh (Q1) và xã Phú Mỹ (Nhà Bè) nào cho kết quả (xem bảng 2).

Nhờ vậy, có thể thấy rằng hơn 50% gia đình có con cái cái lại cha mẹ ốm yếu hay mắc bệnh. Cuộc điều tra ở trên cũng cho thấy nguyên nhân con cái hay cái lại cha mẹ (xem hình 3).

Nhờ vậy, nguyên nhân chủ yếu dẫn đến mâu thuẫn giữa cha mẹ và con cái là sự khác nhau nói với thò hiểu, những sở thích cá nhân như thời trang, lối sống, quan hệ tình bạn, tình yêu. Vấn đề này cũng dễ hiểu vì cha mẹ luôn muốn duy trì các giá trị nào đó của thế hệ mình, con trong xã hội hiện đại, con cái lại có lối sống, sở thích riêng. Lớp trẻ ngày nay có nhiều kiến thức tiếp xúc với người nước ngoài, tiếp xúc với nhiều loại thông tin, sách báo, tivi, internet... nên dễ dàng thu nhận được nhiều kiến thức mới, có suy nghĩ mới, lối sống mới khác với suy nghĩ và cách sống của cha mẹ chúng. Theo chúng tôi, nếu khác biệt tình trạng này, về phía các bậc cha mẹ không nên quá cứng nhắc, xét nét quá nặng nề với con cái. Các bậc cha mẹ cần lắng nghe con cái, mà không nên coi mình nhiều gì cũng biết, nhiều gì cũng giỏi, cũng đúng. Cần phải bình tĩnh

lắng nghe con cái trình bày, cái đúng cần uốn nắn cha mẹ toàn trọng, những điều chưa đúng, cha mẹ cần thuyết phục nhẹ nhàng bằng lý lẽ không nên áp đặt một cách cứng nhắc. Về phía con cái, nếu có ý kiến bất đồng với cha mẹ thì cần bình tĩnh chờ thời điểm thích hợp trình bày ý kiến của mình, không nên cãi nhau ồn ào ngay, hơn nữa với cha mẹ. Có vậy mới tránh ra sự hiểu lầm, hoặc hợp giữa hai thế hệ cha mẹ và con cái.

Trong bối cảnh môi trường và toàn cầu hóa hiện nay, gia đình ở thành phố Hồ Chí Minh nào có những biến đổi và ngày càng trở thành một thế hệ hoàn thiện - năng động phù hợp với những điều kiện kinh tế - xã hội có nhiều biến đổi. Sự biến đổi này chính là một quá trình liên tục bao gồm, truyền thụ, phát huy những giá trị của gia đình truyền thống; đồng thời, tiếp thu có chọn lọc và cải biến những giá trị tiến tiến, những tinh hoa của gia đình hiện đại. Có thể nói, gia đình ở thành phố Hồ Chí Minh hiện nay chính là sản phẩm của sự hiện đại hóa các giá trị cao quý của gia đình Việt Nam truyền thống và truyền thống của những giá trị, tinh hoa gia đình của các xã hội hiện đại.

